

Nro 26.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*Költ Bét s ben Juniusnak 14-dik napján 1793.
esztendőben.*

Kérdés

*Leheté a' inostani Frantziákat a' régi Rómaiakhoz
hasonlítani?*

Felelet:

*Igen is, de nem a' jó, hanem a' rossz Rómaiakhoz,
és nem ditsiretes, hanem gyalázatos tselekedé-
teikre nézve.*

Nagyon örülnek a' Frantziák, hogyha őket
mások a' régi Rómaiakkal egybe hasonlity-
tyák. Ritkán tartatik olly közönséges beszéd a'
N. Gyűlésben, mellyben tzelozás ne vólna erre
az égyenlőségre. *Brutusnak, Julius Caesar gyil-*

kosának neve csak nem példabelzédbe lett közötök. A' Párisi kölségnek XVI Lajos király erőszakos halála után lejendő meg vidámitására, egy tserfa oszlop emeltetett fel az úgy nevezett *Carouffsèl* piatzon, mellyet győzedelmi szekerem vittének oda, és *Brutus* képét függesztvén rája, öröm dallokat fújtanak, 's tántzoltanak körülötte a' patrióták. Tagadhatatlan dolog, hogy néhány pontokban lehet a' Frantziákat a' régi Rómaiakhoz hasonlítani, de sokkal többekben lehet közöttök és amazok között különbséget találni. — — *Sylla* egy Római tyrannus 80 emberre mondott egy nap halálos sententziát, következett napon 222, harmadnap múltán ismét annyira. A' Római nép előtt tartott közönséges befzédében többi között azt mondotta, hogy ő csak azokat itilte volna halálra, kiknek neveik ezébe jutottanak, hanem ő azokat is meg fogná még büntetni, a' kikre akkor nem emlékezhetett. Még azok is halált érdemlettenek az ő itilte szerént, a' kik az ártatlan embereknek pártokat fogták 's védelmezték, és így nem virtusnak, hanem legnagyobb gonofzságnak tartotta ő a' felebaráti szeretetet, nemcsak az idegenek, hanem még a' testvér atyafiak és rokonok közt valót is. Annak a' ki számkivetésbe küldetett felebarátyját meg ölte, két talentomot, (az az, 999 forintot) adott jutalomúl, bátor a' pénzen vett szolga urát, és a' fiú édes atyát ölte légyen is meg. Sőt annyira ment gyakorlott gonofzságában, hogy még a' törvényes ágyból született magzatokat is törvénytelen származásúaknak lenni mondotta csak azért, hogy azoknak örökségeit magáévá tehesse. Nemcsak magában Rómában, hanem Olasz Országának több városaiban is ilyen módon folytának a' dolgok, egy templom, közönséges és magános ház sem találtatott a' Római birodalomban, mellyet az ő gyilkos keze meg ne fertésztetett volna. A' férjek feleségeiknek öleikben, az ártatlan gyermekek édes anyjaiknak kebeleikben ölettetnek meg. Sokan engesztelhetetlen bosszúságának, többen telhetetlen fösvenységének lettenek áldozat-

taivá. Magok a' bérbe-fogadott gyilkosok meg vallották, hogy ezt lép házáért, mást ékes mulató kertéért, nem keveset pompás fürdő szobáiért végezték ki e' világból. *Quintus Aurelius*, a' ki soha semmi közönséges hivatalt viselni nem akart, hanem mint valamelly szerzetes úgy élt, és semmi égygyefsége nem volt másokkal, eggy-szer olly végből menvén ki a' közönséges piatzára, hogy a' halálra szententziáztaknak neveiket láthassa; el bámúlt, a' midőn tulajdon nevét is azok között olvasta, és ekképen kiáltott fel: *Oh én szerentsétlen ember, a' ki Albániai örökségem által el vádoltattam*, allig is ment onnan tiz lépésnre, a' midőn az élete után leselkedők ötét által szúrták s. a. t.

Hogyha mind úgy vagyön a' dolog, a' mint a' közönséges levelek beszéllek, igen nagy egyenlőség vagyön Rómának akkori, és Frantzia Országának mostani állapotja között. Azért ölte meg *Brutus Julius Caesart* a' tanáts házbaa, mivel ez a' Római nemzet telhetetlenségének akart határt vetni: a' Frantziák is azért fosztották meg *XVI Lajos* királyt életétől, mivel jobbágyainak terhet akarta könnyebíteni. *Sylla* a' hamis mammoil kívánsága által lévén el ragadtatva, tsak nem minden Római telhetős embereket meg fosztott életektől. Így a' Frantziák is a' Clerust, a' nemesiséget és birtosokat, a' kik tudniüllik a' polgári hitet bé nem vették, tsak azért üzték ki hazájokból, hogy hátra maradott örökségeiket el ragadozhassák. *Sylla* sem a' templomoknak, sem a' közönséges és magános házoknak nem kedvezett bosszúállásának ki töltésére. Így a' Frantziák is nemtsak hazájokban, hanem másutt is meg szentségtelenítették az Isten tiszteletére rendeltetett helyeket, nemtsak az, hogy minden ékességeiktől meg fosztották azokat, hanem ennekfelette, ispotályokká, magazinimökká, és ló istálókká változtatták azokat. *Sylla* a' férjeket feleségeiknek karjai között, a' isetsemöket édes anyyainak karjaikon ölette meg. — Ugyan ezt mivelték a' Frantziák múlt elztendőben *August*

tusnak 10, és Septembérnek 2 napján, mellynek emlékezetére egéiz testünk meg borzad, el áll fzemünk, száink, tellyefséggel ki nem tudjuk találni, mi ólthatta el benne ennyire az emberi érzékenységet.

Ama nevezetes Római Orátor *Marcus Antonius* halván *Cajus Marius* kégyetlenségének híret, és sok ártatlan lakosoknak általa halálra lett sententziáztatásokat, egy alaton sorsú polgárnál rejtette el magát. Ez a jó szivü, de égygyügyü ember, meg akarván kedves vendégét vendégelni, szolgáját a' szomszéd kortsmára küldötte borért. Ez meg kóstollya a' bort, hanem alávalónak lenni tapasztalván, jobbat kívánt magának adattatni. Mi oka, úgymond a' kortsmáros, hogy te most jobb bort kívánsz vinni, mint málfzor. Felelt a' szolga: *Marcus Antonius* akarja az uram meg vendégelni, a' ki nálunk rejtekben vagyon. Ekképen árúttatott el a' böls Orátor, 's ekképen leve *Cajus Marius* tyrannus fősvénységének áldozattyává. *Montmorin* Frantzia királyi minister ezre vévén a' Jakobinusoknak azt a' dühös szándékát, mellyet múlt Augustusnak 10 napján sok ártatlan fő emberek véreinek italával akarták enyhíteni, mosó aszszonyánál rejtezett el, 's annál lappangott egy ideig. Gyakorta petsenyét vivén néki a' szolgáló leány a' szomszéd vendég házból, gyanúságot okozott a' vendég fogadásban, és ezen kérdésre: Mi az oka, hogy most olly gazdagon él gazdasszonyod? égygyügyüségből azt felelvén: nem magunk, hanem *Montmorin* úr számára vífzem, a' ki mostan nálunk tartózkodik, el árulta az ártatlan ministert. Midön a' Rómaiak *Pyrrhus* ellen hadakoztanak volna, ennek házi orvosa titkon levelet irván a' Római fő vezéreknek, arra kötelezte magát, hogyha ő néki jól meg fizetnének, kész volna az urát méreg ital által el vesztetni: Sokkal nemesebben gondolkodván *Cajus Fabricius* és *Quintus Aemilius* Római Consulok, mintsem az orvosnak vétkes ajánlására állottanak volna, illyetén értelmü levelet irtanak *Pyrrhus* királynak: „A'

„ mint láttuk, sem barátodat, sem ellenségedet
 „ nem esméred, önnön magad meg fogod ezt
 „ vallani, a' midőn ezen ide zárt, hozzánk ira-
 „ tott levelet olvasándod, és abból által látha-
 „ tod hogy emberséges és jó gondolkozású em-
 „ berekkel hadakozol, és hűségtelen gonofztévök-
 „ re támaszkodtál. Ne gondold, hogy egyedül
 „ hozzád való szivefségből adjuk ezt tenéked tud-
 „ todra, hanem inkább önnön magunkhoz való
 „ szeretetünkből, hogy ekképen alkalmatóságot ne
 „ adjon halálad másoknak a' mi ótsároltatásunkra,
 „ és hogy senki ne gondollya, hogy mi azért fo-
 „ lyamodtunk az el árúláshoz, mivel lehetetlen-
 „ nek lenni láttuk vitézségünk által a' jelenvaló
 „ hadakozást el végezni. „ Bezzeg másképen
 „ gondolkodtanak a' Fr. nemzetnek kép viselői, a'
 „ midőn *le Brie*-nek javaslására azt végezték el,
 „ hogy 1200 titkos gyilkosok vétetődnének zsöld-
 „ ba. — Az illyetén törvénytelen eszközök,
 „ nem egy meg világosodott, és tudós nemzethez,
 „ mint a' minémünek lenni tartatott ennekelőtte a'
 „ Frantzia nemzet, hanem a' leg ostobább és dur-
 „ vább természetű Hottentotákhoz sem illenének.

Hogy a' mostai N. Gyűlésnek néhány kép viselői a' gyilkos *Syllának* nyomdokait követik, hogy az anarchia alatt el fajult Frantzia nemzet hasonló indulat által lelkesítesen, mint lelkegítetett vala hajdan *Sylla* és más tyrannusok alatt élt Római nép, a' mindennapi tapasztalás bizonyíttya. Az egymás közt meg hasonlott N. Gyűlésnek tagjai a' lakosok között is részre való hajlást okoztak, mind a' két rész egymás élete után ólalkodik, és azon vagyon, hogy egyik a' másiknak törvénytelen halála által érhesse el fel tett tzellyát. A' Párisi polgári előjárók és néhány N. Gyűlés tagjai között olly nagy gyűlölség uralkodik, hogy hanemha jó eleve rendelések tétetődnek, bizonyosan a' múlt Augustusnak 10 és Septembernek 2 napjai fognak elő jönni. — — Párisnak *Fraternité* nevet viselő ofztállya, múlt

Májusnak 23-ik napján biztosokat küldvén a' N. Gyűlés eleibe, azt adatta tudtára, hogy a' városban titkos gyűlések tartattatnának, hogy azokban el végezteződött, hogy 8000 lakosok, és azokkal egygyütt 33 nemzeti képviselők ölettetnének meg.

Könnyen lehet képzelnünk, minémü nyughatatlanságot okozott legyen ez a' jelentés némelly N. Gyűlés tagjaiban, azokban t. i. a' kik nem egyformán gondolkodnak *Marottal*, *Roberspierre*-rel, és *Dantonnal*, mivel ezek szoktak az illetén gonofz fel tételeknek szerző okai lenni. Ahoz képest leg ottan parantsolatot adott a' N. Gyűlés, azon 12 személyből álló deputatiónak, melyet a' közönséges tsendefségre való vigyázat végett állított vala fel, hogy maga eleibe idézvén a' *Fraternité* osztálynak előjáróit, nyomozná ki, kik legyenek azon titkos gonofzságnak fejei. Ezek egyebet nem feleltenek, hanem hogy a' Párisi fő polgár mester már egynéhány izben titkos gyűlés gyűlést tartott a' tanáts házban, hogy azóltától fogva külömb külömb-féle mozdulásokat tapasztaltanak volna ok a' városban, és hogy azóltá szembe tűnő égyenetlenség volna a' városnak osztályai között.

Füleikbe menvén a' közönséges Tanátsnak, avagy Páris városa polgári Előjáróinak, hogy a' *Fraternité* osztály által el vádoltatták volna a' N. Gyűlés előtt, *Májusnak* 25 napján tartatott ülésbe deputatiót küldötenek oda bé, a' melly az ellenek formált gyanúságot a' városi előjárókról el akarván háritani, azt kívánta a' nemzet képviselőitől, hogy a' *Fraternité* osztálynak vádja adattatna által a' város fiscusának, meg vizsgálás végett. Mellyre illyenképen felelt a' N. Gyűlésnek előülője *Isnard*: *Frantzia Ország*, úgymond, *Páris városúra* bizta maga képviselőit, és azt akarja, hogy ezek annak falai között bátorságosan legyenek. *Hogyha* ez a' Nemzeti Tanáts, valamelly általson gondolkozású és titkosan őszve esküdött rész

által meg sértődttetik, esküszöm a' Fr. közönséges társaságnak képeben, hogy Páris városa nemcsak meg fogja annak bosszúállását érezni, hanem egészlen ki fog városainak laistroma közül írtattatni.

Ezen ülésnek végén, következő végzéseket hozott a' N. Gyűlés, a' 12 személyből álló deputatiónak fel tételére: A' jó lakosoknak különös óltalmába ajánlyák a' Nemzetnek képviselői, a' népnek közönséges boldogságát, a' N. Gyűlést, és Páris városát. Minden Párisi polgár köteles leszen maga compániája egybe gyűlésének helyén meg jelenni. — A' kapitányok kötelesek lesznek compániáikban lévő fegyveres embereiket öfzve hívni, és az ottan meg nem jelenteknek neveiket fel jegyzeni. A' N. Gyűlésnek ör álló serege, minden compániából két emberrel szaporításon. Eggy polgárnak se legyen szabad más által szolgálatot tételni, ki vévén a' közönséges hivatalokban helyhezttettek, beteget, és azokat, a' kiknek törvényes mentségek lejénd személyesen való ki maradásokra. Minden polgár kélzen tartsa magát, hogy az első adattandó jelre oda mehessen, a' hová parantsolandani fogja az osztálynak fő igazgatója. — Addig is, mig egygy törvényes város commendánsa fogna ki neveztetni, az osztályoknak leg idősebb commendánsa visellye annak képét és hivatallyát. — Az Osztályoknak gyűlései estéli 10 óránál tovább ne tartsanak, és semmi idegen ember bé ne bortsátattáson azokba. A' 12 személyből álló deputatió minden halasztás nélkül mutáson olly eszközöket, mellyek által a' szabattság, és a' közönséges tsendefség fenn tartattáson. Utólyára, hogy a' N. Gyűlésnek végezései, leg ottan küldettefsenek a' város 48 osztályaiba, és hirdettefsenek ki azokban.

Marat, kinek épen inye ellen vóltanak a' N. Gyűlésnek ezen végzései, igen motskos ki fejezésekkel élt néhány képviselő társai ellen. Mellyhez képezt meg határozottatott, hogy valaki jövődöben hasonló törvénytelenégeket fognak a'

közönséges gyűlésekben gyakorlani, vettettefsen ki onnan. *Marat* ellenben azt decretálta, hogy a' kik azt végezték, a' hazának meg esküdött ellenségei. A' N. Gyűlés ismét azt végezte, hogy az illetén személyes meg sértődések minden halasztás nélkül büntettefsenek meg. *Marat* ellenben azt decretálta, hogy ő az illy végzéseket neveti. A' N. Gyűlésnek tagjai között egygyik azt kívánta, végeztefsen el, hogy *Marat* meg bolondult, mellyre egy másik azt mondotta, nem szükség úgymond, mivel már az régen meg nagyon határozva. *Marat* nem appellált, hanem halgatása és minden napi maga viselete által erősítette meg, hogy ő régtől fogvást nem a' Nemz. Gyűlés közzé, hanem a' bolondoknak tornyába való.

Májusnak 27 napján tartatott ülésben a' Párisi *Cité* nevezetű osztálynak küldöttei a' N. Gyűlés előtt meg jelenvén, azt kívánták, hogy az ő fő igazgatójok és titoknokjok, a' kiket t. i. a' fellyebb említett 12 személyből álló deputatzió fogságba vettetett, bocsátatnának szabadon, és ez a' deputatzió adattatna által a' revolutiónalis ítülő széknek. A' N. Gyűlés, így felelt *Isaárd*, békefséges türeftel nézi ugyan ifjúságtokat, hanem semmiféle nép között támadott résztől nem fogja magát igazgattatni engedni. Egyedül a' törvény uralkodik a' köz társaságokban. Erre néhány ellenvetést akart *Robertspierre* tenni, de meg nem engedtetett a' jobb oldaltól. *Marat* szokása szerént tele törökkel fel kiáltván: lehetetlen, úgymond, addig békefségben lenni a' hazának, míg a' 12 személyből álló deputatzió fel fog állani, mellyre ki egygyet, ki mást szólott, a' nagy zenebona miatt szót sem lehetett hallani. A' belső dolgokra vigyázó minister és a' Párisi fő polgár mester fei állván tsendesíteni akarták a' fel háborodott indulatúakat. Amaz keményen erősítette, hogy a' N. Gyűlés ellen fel támadott complot, avagy öszve esküdteknek serege tsupán tsak a' képzelődésben nagyon, és

hogy *Pache* fő polgár mester, mellyet a' polgárok tartottanak, emberséges ember módon viselte magát. *Pache* arról is udnsitást tett a' N. Gyűlés előtt, minémű állapotban lett legyen akkor *Páris* városa, egyedül *Herbertnek*, 12 személyből álló deputatio által lett fogságba vettése, okozott, úgymond, a' nép között nyúghatatlanságot, és azt javasolta, hogy a' nép bizodalmanak meg nyeresére, oszlattatná el a' maga bátorságára fel állitatott 300 főből álló sereget. — Nemtsak ök, hanem több város osztályai is kívánták *Herbertnek* el bocsátatását, és a' 12 személyből álló deputatiónak el töröltetését, mellyet a' voxoknak többsége azt kívánván, végbe is vitt a' N. Gyűlés.

Hadi Történetek és Környüldllások.

BCUA Német Birodalomban lévő tsata piatzról.

Múlt póstán küldött újság levelemnek utolsó lapján egy két szóval említtem a' Brunsvigiai hertzeg és Frantziák között Májusnak 30-ik napján történt ütközetet. Most már bővebb tudósítást közözlhetek arról E. Olvasóimmal. — Minthogy kemény parantsolatot küldött a' Párisi N. Gyűlés a' Rajna vize mellett táborozó Frantzia seregek, Moguntzia városának ostrom alól való fel szabadítására, ahozképest, hol egyedül másféle úton 's módon kívánnya a' parantsolatot tellyesíteni, de még eddig sohol sem szerentséltetett fel tételében. E' végre már más plánumot tsinált magának, és a' helvett, hogy Spiránál ment volna által a' Rajna vizén, Landautól bal kézre fordulván, *Rhód* vidékén szállott által, és ottan támadta meg a' Prusfiai tábort. A' Brunsvigiai uralkodó hertzeg, kinek kórmányára vala az itten feküdt

Prussiai corpus bizattatva, jó eleve éfzre vévén az ellenségnek fortélyát, a' leg jobb rendelkezket tette maga védelmezésére, és a' Frantziának oda érkezésekkor immár talpon és fegyverben várta őket. Szokások szerént nagy dühöséggel kezdtek a' Frantziák tsatázásokat, és olly hiedelemben lévén, hogy mind eggy lábíg el foghattyák a' Prussokat, igen közel mentenek hozzájuk. A' midön közikbe lövén a' Prussus patantyúsok kártátsaikat, tsak hamar le sóztak közülök 1500 embert, a' többit pedig futásra indították, a' kiket nyomba üzvén a' Prussiai drago nyosok és hufzárok 500 Frantziát fogtanak el. Mennyi vesztesége lett légyen a' Prussus seregeknek meg nem határoztatik, hanem tsak illy szókkal fejeztetik ki a' Spirából érkezett tudósításban, hogy ök is sokat vesztettének.

Friburgumból Austriai Brisgoviának fő városából az iratik, hogy ottan roppant Cs. K. hadi sereg gyülekezik ölzve, és hogy onnan Helvetziáig, mint valamelly hoszú lántz fogják magokat ki terjeszteni. Ezt a' sereget Generál *Wurmser* fogja kormányozni, a' ki is, a' mint hallatik, Alsatziába akar bé tsapni. Illyen módon meg kell a' Landau vidékén fekvő Frantziáknak a' Moguntziát ostromló égyyesült seregeknek nyúghatatlanzkodtatásoktól szünni, és a' Mósél mellett táborozóknak Alsatziának védelmezésére menni.

Bizonyosnak lenni mondátik, hogy Juniusnak első napját meg előző éjjel, minden oldalról ki ütöttek Moguntziából a' Frantziák, és hogy kiváltképen *Marienbornra*, a' holott t. i. vagyon *Kalkreuth* Prussiai G. L. kvártély, tettek a' tzélt. Éjféltől fogva éjjeli 2 óráig 807 ágyú szállások estenek, mellyek alatt, nagy sebességgel a' nevezett Generál kvártélyáig mentenek a' Frantziák, hanem a' minémü serénységgel támadtak ök meg a' Prussusokat, épen ollyannal verettet-

tek azoktól vissza, úgyhogy magokkal vitt tüz fzer számaikat, és gyújtó eszközeiket is el hüllaták sebes vissza futások miatt. A' Prussusok részéről 70 ember holt meg és esett sebbe ezen tsatában. Az elsőbbek között vólt a' *Weimar* nevet viselő regimentnek fő Strázsa mestere, az utólsóbbak közt a' *Kalkreuth* Generál adjutánsa avagy segédje. A' Frantziák közzül sokkal többen vesztének el, e' mellett egy tiszt és 31 közember fogatott el közülök.

2. A' *Belgyioni tsata piatzokról.*

Májusnak 23 napján a' *Famarsi* táborban feküdt Frantziákon vett ditsőséges győzelem után, mellyben a' Hollándiai seregek is részesültenek, *Fridrik*, az Orániai uralkodó fejedelemnek második szülött fia, *Hallein* mellett szállott táborba, és *Ronc* mellé helyezteivén *avantgardéját*, az az, elő álló seregét, 1 batalion gyalogságot és 1 escadron hufzárt küldött őrizetül *Türkoingba*. Következett napon reggeli 3 órakor mind *Ronc*, mind *Türcoing* mellett meg támadta az ellenség a' hollándiai seregeket, még pedig mind egyiket, mind masikat 4000 emberrel. — *Ronc* mellett 13 órákig tartott a' viaskodás, mellyben rendkívül való bátorsággal és vitézséggel viselvén magokat a' Hollándus katonák, mind az ütközet helyét, mind a' *Ronki* táborát meg tartották, hanem bizony nagy vesztésekkel. A' *Türköingi* vigyázaton állott 1 batalion gyalogság és 1 escadron hufzárság, a' kiket hasonlóképen 4000 Frantziák támadták meg, 5 egész óráig tartott maga védelmezése után kéntelen vólt őrálló helyét az ellenségnek engedni. Magok a' helységnek lakosai is lövöldöztenek a' Hollándus katonákra, kik közül többen maradtanak a' tsata véres piatzán, mint életben, hanem bezzeg a' Frantziák is jól meg fizették ennek az itten vett kis győzelemnek az árrát.

A' *Ryfseli* vár comendánsa Generál *Lamarriere* felettebb nagyozta ezt a' győzedelmet, a' N. Gyűléshez küldött levelében, mellyben elsöben is meg ditsírvén a' Fr. köz társaság katonáinak vitézségeket, avval hizelkedett, hogy 500 ember ölettefett meg, és 300 fogattatott el a' Hollandusok közül, kik között 28 officér vagyon. — Hogyha, úgymond, levelében vitéz társaimat mind ki akarnám mutatni, egygy sem találtatná közülök, kinek nevét fel ne kellene jegyzenem.

Azt olvásuk egy *Manhejmből* érkezett leveléből, hogy múlt Májusnak 29 napján, egy Fr. szökött katona menvén *Kloster Hambach* mellett táborozó Prufusokhoz, tudokra adta, hogy azon éjjel meg fognák öket a' Frantziák támadni. Mingyárt hírül adták e' dolgot a' Prufusok a' Cs. K. seregeknek, és velek égyütt egész éjjel fegyverben álván várták az ellenséget. Valamiképen meg mondotta a' szökött Fr. katona, akként történt a' dolog. Más nap reggeli 3 órakor nagy erővel rajtok menvén a' Frantziák, keményen kezdték a' Prufusokat attakérozni. — Ezek tettevén tölök való félelmeket, nevezetesebb battériájokig vissza vonták magokat, 's ottan állottak velek szembe, ottan nyilatkoztatták ki, hogy nem félelemtől ösztönöztetvén, hanem hadi praktikából engedtek nekik valamit. — Az alatt, míg a' Prufusok hátráltak, más oldalról a' Cs. K. seregek mentenek előbb, és oldalaslag fognán a' Frantziákat, sokat küldötenek közülök a' más világra. Valamint más történetekben, úgy ebben is bámúlásra méltó vitézséget mutatott a' Cs. K. lovaság. Az ellenség közül 1200, az égyyesült seregek közül pedig 400 ember maradt a' tsata piatzán. Reggeli 3 órától fogvást dél előtt 10 óráig tartott az ágyúknak mendörgése

Monsban Májusnak 27 napján költ levélből olvassuk, hogy Pr. *Koburg Sebourgban* és *Jalainban* kvártélyozik, az *Eboraki* hertzeg *Famarsban*, Gr. *Klerfait* hadi tármester pedig *Hasnonban* és *Aubriban*. Nemtsak *Valenciennes* és *Condé*, hanem *Quesnoy* is bé vagyon seregeink által záratatva. *Valenciennes'* formalis ostromlásához erősen tétetnek a' készültek, és, a' mint hallatik, nem fog sokára halasztatni, és ha még előre fel nem adják azt a' Frantziák, földig fog a' város rontattatni, és az ottan lévő Fr. katonák mind egygy lábíg meg ölettetni, hogy az illy példák által másoknak kemény nyakok előre meg törettesen. *Condé* várában olly nagy szükség uralkodik, hogy egy emberre 4 lat kenyérnél több nem adattatik egy nap. A' *Famarsi* táborban egy szép ritkaságot is nyertenek a' győződelmes Cs. K. seregek, t. i. *Dampierre* Generálnak sírját. — Ez egygy három oldalú pyramisból áll, mellynek *Mons* felől való részén ez a' felül írás vagyon: *Utálta a' haza árulókat, 's szerette hazáját.* — *Valenciennes* felől való oldalán ez: *Virtusai halhatatlansággal ajadékozták meg ötét;* Páris felé néző oldalán pedig ez: *Szabattságnak katonái, köz társaságbeli Frankusok! Követő példátok lehet a' vitézségre, és a' polgári szeretetre.*

Minden hadi dolgokban jártas officérek, a' kik a' *Famarsi* tábori helyt látták, meg vallyák azt, hogy az egygy nagy remek munkája legyen a' mesterségnek. A' Cs. Kir. Generalitás által adattatott jelentésben is úgy adattatik elő, hogy ott, úgy öfzve kötötte volna az ellenség a' temézzettel a' mesterséget, hogy, ha vigyázóbb lett volna, lehetetlen lett volna rajtok erőt venni, annyival inkább azt kezek közzül ki fatsarni. — A' Fr. seregek, mellyek *Dampierre* halálától fogvást *Lamarche* General kormánya alatt vagynak, *Denain* sík mezején gyülekeznek öfzve, ott, a' hól a' Spanyol Országi örökség miatt támadott háborúban *Williars* Maresall meg verte a' Cs. K.

és Angliai seregeket. Pr. *Koburg* 6 batalion gyalogságból, és 8 escadron lovaságból álló vgyázó corpust rendelt oda. Tábora a' *Scaldis* vizének jobb oldalán fekszik, mellynek jobb szárnya *Onnuing*, bal szárnya *Tricht* felé hajol. Gr. *Clairfait*nak tartalék corpora a' *Scaldis*nak bal oldalát foglalta el, és *Aubritól* fogvást, *Trichtig* nyúl ki. A' mint a' készülétek mutatják, az elsőbb *Valenciennes*, az utolsóbb *Condé* várakat fogják ostromlani.

Az *Ordniai* Printz kormánya alatt lévő hollandiai seregekhez Hannoverai regimentek tsatolták magokat, és *Orchiesnek* 's *Murchiennesnek* el foglaltatások után, *Ryssel*hez közelebb rukkoltak, kétség kívül az ott fekvő ellenséget akarják szemen tartani.

Elegyes Tudósítások.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Strafsburgból érkezett levélben olvassuk, hogy *Custine* javaslasára, a' *Rajna* mellett fekvő Fr. hadi sereg *Houchardra*, a' *Mosel* mellett fekvő pedig *Bauharnois* (olvasd *Boharné*) Generáloknak vezérlésére vagyon bizattatva, ő maga pedig már a' *Flandriai* seregekhez el érkezett.

Dümurier Májusnak 27-ik napján *Brüllzelbe* ment, hogy az ott tartózkodó, 2000 főből álló által szökött *Frantziákkal* egygyütt *Gaston* seregéhez mennyen, 's vele egygyütt szorongassa a' *Frantzia* patriótákat, és ha lehet, helyre állítsa a' királyi méltoságot.

Múlt hólnapnak 28 napján holt meg *Berlinben* az *Európai Tudósoknak* fejedelme *D. Büsching Anton Fridrik*, életének 69 esztendejében öt esztendőig tartott vízi betegségben való sínlődései után. Nemtsak azok, a' kiknek szerentséjek lehetett e' nagy Tudósnek személyesen va^s

ló ismerésére, hanem azok is, a' kik világ' eleibe botsátott számos és hasznos munkáiból, nevezetesen Geografiájából látták érdemeit, tisztelték ötet, mint a' valóságos tudományoknak legnagyobb elővivőjét. Betsülték ötet, és mint hasznos embert magokhoz vonni kívánták, a' tudós és érdemes embereknek nagy betsüllői és megjutalmaztatói *II Fridrik* Prusiai király, és *II Katalin* Orosz Császárné. A' mint e' meg holt Tudósnek, kinek tiszteletéhez sokszor vala Berlinben lakomban szerentsém, szájából magam halottam, iskoláinak végződése után, a' *Göttingai* fő iskolában viselt Professori hivatalt, onnan Pétersburgba ment *II Katalin* hivatalyára, az ott való iskoláknak rendbe hozására és igazgatására, hanem nem szenvedhetvén az ott való levegő eget, *II Fridrik* Prusiai király hivatalára Berlinbe ment által, holott fáradhatatlanul dolgozott a' kormányára bízott iskoláknak virágoztatásában. Szélesen ki terjedett tudományával a' jó szivűséget, felebaráti szeretetet, és a' mennyire foglalatosságai engedték, a' nyájas társalkodást is öfve kötötte. Minden vallásra és nemzetre való tekintet nélkül szerette, betsülte a' tudósokat, és ha segítségére vólt szükségek, más nagy emberekhez való utasítása, ajánlása, és tehetsége által is segítette az érdemeseket. Világ eleibe botsátott tudós munkái halhatatlanságot szerzettenek e' meg holt Tudósnek. — Valamint barátainak, úgy tisztelőinek is száma nagy vólt, de kevés egyggy olly embernek, kinek mind élete, mind halála, másoknak tanúságára és példájára lehet.

Magyar Ország.

Szászky illyetén szókkal fejezi ki Hazánknak természeti ditsőséget M. Orzágról irt Geografiájában: *Extra Hungariam non est vita, et si est vita, non est ita*, az az: Sohó sem lehet a' természetnek annyi javaival élni, mint a' Magyar

Hazában. Meg is kell azt vallani, hogy egész Európában nem találtak oly tartomány, a' mellyel annyi jó téteményeit közlötte volna a' természet, mint evvel. Ennek kenyere, bora, sója, marhája, aranya, ezüste, vasa, reze, egy szóval mindene vagyon. — A' ki tudni kívánja gondolataimat, olvassa meg *Pannóniai Fenix* nevű könyvetskémnek 54 's több következő tzikelykeit. A' Magyar Országi arany és ezüst kő termő bányák éjjel nappal ásattatnak, még is nemhogy el fogynának, hanem mind több több terem, és tsaknem minden éftendőben újjabb újjabb értzerek találtak. Nem régiben *Nagy Bányán Szatthmár* Vármegyében, egygy *Kerekes Sámuel* nevű lakos egy oly régi bányára talált, mellynek terméséből töretett egy mázsa értz porban 143 lat finom ezüst, és egy márk ezüstben 41 dénárt nyomó arany találtak, úgy hogy a' nevezett lakos egy hólnap alatt 800 forintot érő ezüstöt és aranyat adott bé a' Cs. K. értz olvafzó mihelybe, a' melly igen ritka történet a' bányász gazdálkodásban.

Szala Vármegyében egy irtóztató gyilkosság történt múlt Májusnak 20 napján *Szántó* nevű helységben, holott meg támadván a' gonosz emberek éjjel a' molnárt, nyakát úgy el vágták, hogy tsak a' gégéjének bőrén tartózkodott, lábainak vastag húsát mind le hasigatták, kezeinek ujait el vagdalták, oldalába három helyen ütötték a' kést, 's minden pénzét el vették. Feleségét meg fogván a' méhesbe vitték, és hogy ne kiálthasson, száját bé kötötték, de meg nem ölték.